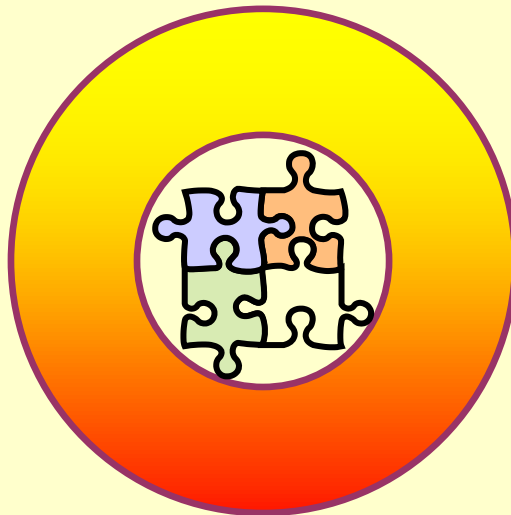

ΟΔΗΓΟΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΩΝ

**ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΩΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΤΑΞΕΩΝ ΥΠΟΔΟΧΗΣ
ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ**

**ΑΘΗΝΑ
2011**

Συγγραφική Ομάδα:

- **Ευαγγέλου Οδυσσέας**, Σχολικός Σύμβουλος Δημοτικής Εκπαίδευσης.
- **Παπαγιάννη Βούλα**, Επιστημονική Συνεργάτης ΚΕ.Δ.Α.
- **Παπαδόπουλος Χάρης**, Σχολικός Σύμβουλος Δημοτικής Εκπαίδευσης.
- **Φλωράτου Μάρθα**, Σχολική Σύμβουλος Δημοτικής Εκπαίδευσης.

Συντονιστής της Ομάδας:

- **Ευαγγέλου Οδυσσέας**

Εποπτεία έργου:

- **Μπαγάκης Γεώργιος**, Αναπληρωτής Καθηγητής Παν. Πελοποννήσου, Πρόεδρος του Ο.ΕΠ.ΕΚ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	4
Γενικός σκοπός	4
Ειδικότεροι στόχοι	4
Υλικό.....	6
Σύντομη περιγραφή διδακτικών ενοτήτων	6
Μεθοδολογία.....	9
Τμήματα και υποστήριξη των επιμορφούμενων.....	9
Διάρκεια και χώροι υλοποίησης του προγράμματος	10
ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΕΣ.....	10
Εισαγωγή.....	10
Χρονοδιάγραμμα επιμορφωτικής δράσης δύο ημερών (20 ωρών).....	11
Προετοιμασία επιμορφωτών πριν την πρώτη συνάντηση	14
Πρώτη συνάντηση με επιμορφούμενους	15
<i>Εναρκτήρια συνάντηση.....</i>	<i>15</i>
<i>Ανάπτυξη δραστηριοτήτων και θεμάτων 1^{ης} ενότητας .....</i>	<i>16</i>
<i>Ανάπτυξη θεμάτων και δραστηριοτήτων 2^{ης} ενότητας .....</i>	<i>19</i>
Δεύτερη συνάντηση με επιμορφούμενους.....	21
<i>Ανάπτυξη θεμάτων και δραστηριοτήτων 3^{ης} ενότητας .....</i>	<i>21</i>
<i>Ανάπτυξη θεμάτων και δραστηριοτήτων 4^{ης} ενότητας .....</i>	<i>24</i>

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Γενικός σκοπός

Σκοπός του συγκεκριμένου υλικού είναι η επιμόρφωση εκπαιδευτικών που εργάζονται σε Τάξεις Υποδοχής (Τ.Υ.) και Φροντιστηριακά Τμήματα (Φ.Τ.) για την ομαλή ένταξη των μαθητών με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Το υλικό εκπονήθηκε στο πλαίσιο της Πράξης «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21^{ου} αιώνα) – Η Μετάβαση: Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών νέων ειδικοτήτων και δασκάλων στα δημοτικά σχολεία».

Ειδικότεροι στόχοι

Το υλικό έχει τους εξής στόχους:

- Τη συνειδητοποίηση της δυνατότητας (και της ευθύνης) του κάθε εκπαιδευτικού να ενδυναμώσει την ταυτότητα των παιδιών κάνοντας την τάξη του ένα μικρόκοσμο ζεστασιάς, αποδοχής, σεβασμού και στήριξης όλων των παιδιών για την ολόπλευρη ανάπτυξή τους.
- Την παρώθηση των εκπαιδευτικών των Τ.Υ./Φ.Τ. να υιοθετήσουν τη διαπολιτισμική παιδαγωγικοφιλοσοφική αντίληψη και να οργανώνουν τις εκπαιδευτικές τους δραστηριότητες μέσα από μια αντιρατσιστική οπτική.
- Την εισαγωγή στη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση -όπως έχει εξελιχτεί μέσα από τα νέα παγκόσμια δεδομένα- και τη διαπολιτισμική επικοινωνία. Την αποσαφήνιση και εξοικείωση με όρους και την εμπέδωση βασικών αρχών, στόχων και πρακτικών της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης.
- Την εναλλακτική προσέγγιση της σημασίας των πολιτιστικών συμβόλων.
- Την εισαγωγή στην έννοια «Κοινωνία των Πολιτών», την ανάδειξη των ιδιαίτερων εκπαιδευτικών αναγκών ορισμένων ομάδων μαθητών (π.χ. πρόσφυγες), την προσέγγιση της παιδικής εργασίας ως αίτιο αποτυχίας ή ελλιπούς φοίτησης στο σχολείο.
- Την ανάδειξη κοινών ιδεολογικών γεωμετρικών τόπων: Οι Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας, Η Διακήρυξη του Ντακάρ, ο Διάλογος των Πολιτισμών – Η διακήρυξη της Unesco για την ποικιλότητα των πολιτισμών, η Παγκόσμια Αναπτυξιακή Εκπαίδευση ως μεταδιαπολιτισμική παιδαγωγική πρόκληση.

- Την προσέγγιση του ρατσισμού (μορφές, στρατηγικές, κριτήρια ανίχνευσης των διακρίσεων – προκαταλήψεων) του εθνικισμού, των στερεοτύπων, των προκαταλήψεων και της μισαλλοδοξίας.
- Την ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών σε σχέση με τις ανάγκες των μαθητών που παρακολουθούν Τ.Υ./Φ.Τ.
- Την ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών σε θέματα συνεργασίας με τους υπόλοιπους εκπαιδευτικούς του σχολείου, καθώς επίσης και με τους γονείς των μαθητών που παρακολουθούν Τ.Υ./Φ.Τ.
- Την ενημέρωση των εκπαιδευτικών όσον αφορά το ισχύον θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των Τ.Υ./Φ.Τ. (ίδρυση και λειτουργία, φοίτηση των μαθητών, εκπαιδευτικό υλικό κλπ).
- Την παρουσίαση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων για την αντιμετώπιση στερεοτύπων, προκαταλήψεων, ρατσιστικών συμπεριφορών.
- Την ενημέρωση των εκπαιδευτικών για βασικές πτυχές των σύγχρονων θεωρητικών αναπτύξεων περί διγλωσσίας και τις άμεσες συνεπαγωγές τους για την εκπαιδευτική πράξη.
- Την ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών ως προς τη σημασία της αποδοχής της πολιτισμικής ταυτότητας όλων των μαθητών και ειδικότερα του σεβασμού της μητρικής τους γλώσσας.
- Την ανάδειξη των πλεονεκτημάτων της μεθοδικής συστηματικής διδακτικής παρέμβασης, που έχει ως σημείο εκκίνησης την αξιολόγηση των αναγκών του παιδιού.
- Την εξοικείωση των εκπαιδευτικών με το περιεχόμενο των διαγνωστικών κριτηρίων 1 και 2 για την «αρχική εκτίμηση του βαθμού κατοχής της ελληνικής γλώσσας» του Π.Ι.
- Το περιεχόμενο των 6 τεστ του Κέντρου Διαπολιτισμικής Αγωγής (ΚΕ.Δ.Α.) με τίτλο «Σκέπτομαι και γράφω ελληνικά», για την αξιολόγηση και τον καθορισμό του επιπέδου γλωσσομάθειας των αλλόγλωσσων μαθητών.
- Το σημαντικό διαμεσολαβητικό ρόλο που οφείλουν να διαδραματίσουν οι εκπαιδευτικοί των Τ.Υ./Φ.Τ. μέσα στο σχολείο για την εκπλήρωση των ψυχικών και εκπαιδευτικών αναγκών των παιδιών.

Υλικό

Στους επιμορφούμενους θα δοθεί έντυπο και ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό προκειμένου να κατανοήσουν σε μεγαλύτερο βάθος το αντικείμενο του προγράμματος.

Στο Dvd υπάρχουν οι εξής φάκελοι:

- Βιβλιοθήκη: περιλαμβάνει υποστηρικτικό υλικό για ορισμένες από τις ενότητες του θεωρητικού πλαισίου επιμόρφωσης που θα πάρουν οι επιμορφούμενοι.
- Διαγνωστικά κριτήρια: περιλαμβάνει τα διαγνωστικά κριτήρια για την αρχική εκτίμηση του βαθμού κατοχής της ελληνικής γλώσσας του Υ.Π.Δ.Β.Μ.Θ. – Π.Ι. και του ΚΕ.Δ.Α.
- Εκπαίδευση αλλοδαπών – Υλικό ΚΕ.Δ.Α.
- Εκπαίδευση μουσουλμανοπαίδων – Υλικό.
- Εκπαίδευση Ρομά μαθητών – Υλικό.
- Εκπαιδευτική τηλεόραση / Υ.Π.Δ.Β.Μ.Θ. – επιλογή ψηφιακού υλικού με διαπολιτισμικό περιεχόμενο.
- Διάφορα (π.χ. στατιστικά αλλοδαπών και παλιννοστούντων μαθητών).

Σημειώνεται ότι το ψηφιοποιημένο υλικό που συμπεριλαμβάνεται στο Dvd και έχει παραχθεί στο πλαίσιο προγραμμάτων για την εκπαίδευση των αλλοδαπών, μουσουλμανοπαίδων και Ρομά μαθητών δεν αντιπροσωπεύει το σύνολο του υλικού που έχει παραχθεί.

Σύντομη περιγραφή διδακτικών ενότητων

Το υλικό του προγράμματος (μαζί με την εναρκτήρια συνάντηση μίας διδακτικής ώρας) αποτελείται από 4 ενότητες συνολικής διάρκειας 20 ωρών:

- **Πρώτη ενότητα (διάρκεια 6 ώρες):** Σκοπός της ενότητας είναι η παρώθηση των εκπαιδευτικών των Τ.Υ./Φ.Τ. στην υιοθέτηση μιας διαπολιτισμικής παιδαγωγικοφιλοσοφικής αντίληψης και στην οργάνωση των εκπαιδευτικών τους δραστηριοτήτων μέσα από μια αντιρατσιστική οπτική. Στόχοι της ενότητας είναι :
  - Η εισαγωγή στη Διαπολιτισμική εκπαίδευση, όπως έχει εξελιχτεί μέσα από τα νέα παγκόσμια δεδομένα και στη διαπολιτισμική επικοινωνία.

Προέλευση, κοινωνικοπολιτικά δεδομένα, αρχές, σκοπός, στόχοι, μορφωτικά αγαθά, ο ρόλος των διδασκόντων.

- Η σημασία των πολιτιστικών συμβόλων προσεγγίζεται εναλλακτικά με ανάλυση περιεχομένου και άσκηση ενσυναίσθησης.
- Η κοινωνία των πολιτών, οι πρόσφυγες μαθητές, η παιδική εργασία προσεγγίζονται ως παράμετροι ιδιαίτερης βαρύτητας για την κατανόηση των συμμάχων και εχθρών της αρμονικής συμβίωσης στην πολυπολιτισμική πραγματικότητα.
- Επικαιροποιημένοι προβληματισμοί, θεσηληψίες, παγκόσμιες συζητήσεις παρουσιάζονται ως εναλλακτικά μορφωτικά αγαθά, ήτοι: Οι Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας, Η Διακήρυξη του Ντακάρ, ο Διάλογος των Πολιτισμών – Η διακήρυξη της Unesco για την ποικιλότητα των πολιτισμών, η Παγκόσμια Αναπτυξιακή Εκπαίδευση ως μεταδιαπολιτισμική πρόκληση.
- Η προσέγγιση του ρατσισμού (μορφές, στρατηγικές, κριτήρια ανίχνευσης), των διακρίσεων - προκαταλήψεων, της μισαλλοδοξίας.

- **Δεύτερη ενότητα** (διάρκεια 3 ώρες): αναφέρεται στο ισχύον θεσμικό πλαίσιο ίδρυσης και λειτουργίας των Τ.Υ./Φ.Τ. Βασικοί στόχοι της ενότητας είναι οι εκπαιδευτικοί να γνωρίζουν:

- Το σκοπό ίδρυσης των Τ.Υ./Φ.Τ. καθώς επίσης και το πρόγραμμα λειτουργίας τους.
- Τα χαρακτηριστικά των μαθητών που τις παρακολουθούν.
- Τις προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας των Τ.Υ./Φ.Τ.
- Ποιος είναι ο ρόλος που επιτελούν: ο εκπαιδευτικός των Τ.Υ./Φ.Τ., ο Διευθυντής της σχολικής μονάδας στην οποία λειτουργεί Τ.Υ./Φ.Τ. και ο εκπαιδευτικός της «κανονικής» τάξης.
- Ποιος έχει την εποπτεία και παιδαγωγική καθοδήγηση των Τ.Υ./Φ.Τ.

- **Τρίτη ενότητα** (διάρκεια 5 ώρες): αναφέρεται στο δίγλωσσο παιδί και τις ανάγκες του στο σχολείο.

Στόχοι της ενότητας αυτής είναι:

- Να κατανοήσουν οι εκπαιδευτικοί τη διάκριση μεταξύ επικοινωνιακών γλωσσικών δεξιοτήτων και ακαδημαϊκής γλωσσικής ικανότητας και τη σημασία αυτής της διάκρισης για την εκπαιδευτική πράξη.
  - Να συνειδητοποιήσουν ότι οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι αλλόγλωσσοι μαθητές στο σχολείο έχουν κατά κύριο λόγο γλωσσικά αίτια και δεν οφείλονται σε άλλους λόγους.
  - Να αντιληφθούν το μέγεθος των γλωσσικών δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι αλλόγλωσσοι μαθητές και τη σημασία της μακρόχρονης στήριξής τους στο σχολείο.
  - Να γνωρίσουν την κρατούσα άποψη των θεωρητικών της διγλωσσίας περί αλληλεξάρτησης των γλωσσών και να ενημερωθούν για τις εφαρμογές προγραμμάτων δίγλωσσης εκπαίδευσης στον κόσμο.
  - Να συνειδητοποιήσουν τη σημασία της μητρικής γλώσσας στη συγκρότηση της ταυτότητας του παιδιού και να αποφύγουν αστοχίες που μπορεί να την τραυματίσουν.
  - Να αντιληφθούν τη σημασία, για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας, της επαρκούς έκθεσης του αλλόγλωσσου παιδιού σ' αυτήν. Να σκεφτούν τρόπους που μπορούν να την ευνοήσουν.
  - Να ενθαρρυνθούν να αναπτύξουν στρατηγικές αποδοχής της πολιτισμικής ταυτότητας όλων των μαθητών και ενδυνάμωσης της ταυτότητάς τους. Να ενημερωθούν για πρόσφορες τεχνικές προς αυτήν την κατεύθυνση.
  - Να συνειδητοποιήσουν τη σημασία της δημιουργίας μαθησιακών καταστάσεων που να θέτουν τον αλλόγλωσσο μαθητή μπροστά σε νοητικά προκλητικά (ενδιαφέροντα) καθήκοντα με ταυτόχρονη εξασφάλιση ενός πλαισίου στήριξής του.
- **Τέταρτη ενότητα** (διάρκεια 5 ώρες): αναφέρεται στην παιδαγωγική και διδακτική παρέμβαση των εκπαιδευτικών των Τ.Υ./Φ.Τ. στα παιδιά που δε μιλούν τα ελληνικά ως πρώτη γλώσσα.
    - Ο εκπαιδευτικός που θα αναλάβει Τ.Υ./Φ.Τ. θα πρέπει να πειστεί για την αναγκαιότητα της αξιολόγησης ως το πρώτο βήμα της διδακτικής του μεθοδολογίας. Επειδή στο σχολείο που θα πάει, μπορεί να μη βρει έτοιμα κριτήρια αξιολόγησης, έχει σημασία να τονιστεί ότι και μία ελλιπής, απλή

αξιολόγηση είναι καλύτερη από το να προσπεράσει αυτό το βήμα και να πάει στη διδασκαλία.

- Παρουσίαση των κριτηρίων γλωσσομάθειας του Π.Ι. και του Κ.Ε.Δ.Α.
- Οι εκπαιδευτικοί θα πάρουν μια πρώτη εικόνα του διδακτικού υλικού που θα χρησιμοποιήσουν στην τάξη τους. Πλούσιο διδακτικό υλικό θα υπάρχει στο DVD που θα δοθεί.
- Η ενότητα τελειώνει με συζήτηση για το ρόλο του εκπαιδευτικού της/του Τ.Υ./Φ.Τ. μέσα στο σχολείο και τη θετική συμβολή του στη συνεργασία σχολείου και οικογένειας.

Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται στο συγκεκριμένο πρόγραμμα αξιοποιεί τη σημασία της βιωματικής μάθησης ως βασική αρχή της εκπαίδευσης ενηλίκων.

Τμήματα και υποστήριξη των επιμορφούμενων

- Οι εκπαιδευτικοί προβλέπεται να επιμορφωθούν σε τμήματα των 25 ατόμων, με πιθανές διαφοροποιήσεις ανάλογα με τις ιδιομορφίες της κάθε περιφέρειας.
- Σε όλη τη διάρκεια του προγράμματος, αλλά και στη συνέχεια, θα υπάρχει η δυνατότητα εξ αποστάσεως επικοινωνίας των επιμορφούμενων με την ομάδα σχεδιασμού του πλαισίου επιμόρφωσης μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας. Στην πλατφόρμα προβλέπεται να αναρτηθούν:
  - Άρθρα και κείμενα σχετικά με το επιμορφωτικό πρόγραμμα.
  - Δραστηριότητες, σχέδια εργασίας και υλικό που οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί των Τ.Υ./Φ.Τ. θα προτείνουν, προκειμένου να δημιουργηθεί μία τράπεζα χρήσιμων ιδεών και καλών πρακτικών.
  - Υπερσυνδέσεις για την εξεύρεση υποστηρικτικού υλικού και
  - Οτιδήποτε άλλο κριθεί χρήσιμο για την περαιτέρω υποστήριξή τους.

Διάρκεια και χώροι υλοποίησης του προγράμματος

Το πρόγραμμα έχει συνολική διάρκεια 20 ώρες και θα υλοποιηθεί στα κατά τόπους ΠΕΚ. Συγκεκριμένα προβλέπονται:

ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΙΑΡΚΕΙΑ
• Επιμορφωτική δράση πρώτης ημέρας	10 ώρες
• Επιμορφωτική δράση δεύτερης ημέρας	10 ώρες
ΣΥΝΟΛΟ:	20 ώρες

Οι εκπαιδευόμενοι που θα συμμετέχουν θα πρέπει να τις παρακολουθήσουν υποχρεωτικά.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΤΕΣ

Εισαγωγή

Βασικός στόχος του εκπαιδευτή πρέπει να είναι η γνωριμία τους με τα μέλη της ομάδας των επιμορφούμενων, η ανάλυση των βασικών πτυχών του προγράμματος, η διευκρίνιση ποικίλων θεμάτων που απασχολούν τους επιμορφούμενους και η παροχή πρακτικών συμβουλών που θα διευκολύνουν τους επιμορφούμενους στην καθημερινή λειτουργία των Τ.Υ./Φ.Τ.

Αξίζει να επισημανθεί ότι τόσο οι οδηγίες όσο και οι προτεινόμενες δραστηριότητες του συγκεκριμένου πλαισίου δεν είναι κατ' ανάγκην δεσμευτικές για τους επιμορφωτές ή τους επιμορφούμενους. Μπορούν να προσαρμοστούν, να αντικατασταθούν ή να τροποποιηθούν ανάλογα με τις γνώσεις και τις ανάγκες των επιμορφούμενων. Μία σχετική ευελιξία στην εξέλιξη του προγράμματος είναι θεμιτή δεδομένου ότι οι γνώσεις ή οι ελλείψεις των επιμορφούμενων, το ενδιαφέρον τους

και ο ρυθμός ανάπτυξης των δραστηριοτήτων θα ποικίλει από τμήμα σε τμήμα και από ομάδα σε ομάδα.

Ωστόσο, η εξέλιξη του προγράμματος σε διαφορετικές πόλεις και από διαφορετικούς επιμορφωτές απαιτεί ένα μίνιμουμ οδηγιών που θα αποτελέσουν μία κοινή βάση για την ομαλή ανάπτυξη του προγράμματος. Έτσι:

- Όλες οι προτεινόμενες δραστηριότητες ή άλλες που θα θεωρηθούν καταλληλότερες από τους επιμορφωτές είναι καλό να γίνονται σε ομάδες (κυρίως των τεσσάρων ή πέντε ατόμων) με στόχο την ανταλλαγή εμπειριών και γνώσεων.
- Οι προτεινόμενες δραστηριότητες καλό είναι να υλοποιούνται στον προβλεπόμενο χρόνο από τους εκπαιδευόμενους ή στο χρόνο που θα προσδιορίζουν οι εκπαιδευτές.
- Οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να κάθονται σε ομάδες και να επιλέγουν έναν εκπρόσωπο, ο οποίος παρουσιάζει κάθε φορά στην ολομέλεια τις θέσεις της ομάδας έπειτα από κάθε δραστηριότητα. Ο εκπαιδευτής σχολιάζει τις θέσεις των ομάδων.

Μεγάλη έμφαση επομένως δίνεται στην αξία της βιωματικής προσέγγισης ως βασική αρχή της εκπαίδευσης ενηλίκων.

Χρονοδιάγραμμα επιμορφωτικής δράσης δύο ημερών (20 ωρών)

Ενδεικτικός προγραμματισμός 1^{ης} ημέρας (10 ώρες)

ΩΡΕΣ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	ΣΧΟΛΙΑ	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ
9:00-9:45	Εναρκτήρια συνάντηση, τεχνικές γνωριμίας επιμορφούμενων.	Γνωριμία επιμορφωτή με επιμορφούμενους. Δημιουργία φιλικού κλίματος.	Εισήγηση, εργασία σε ζευγάρια, ομάδες των τεσσάρων.
9:45-10:30	Διαπολιτισμική εκπαίδευση: αποσαφήνιση όρου, προέλευση, κοινωνικο-πολιτικά δεδομένα, αρχές, σκοπός, στόχοι, αναλυτικά προγράμματα, μεθοδολογία, οργάνωση τάξης, ο ρόλος των εκπαιδευτικών.	Εμπέδωση του τι είναι και τι δεν είναι η διαπολιτισμική εκπαίδευση.	Εισήγηση, ανάλυση περιεχομένου, μελέτη περίπτωσης, καταστάσεις-κλειδιά, ερμηνευτική.
10:30-10:45	Διάλειμμα		
10:45-11:30	Διαπολιτισμική εκπαίδευση: αποσαφήνιση όρου,	Εμπέδωση του τι είναι και τι δεν είναι η διαπολιτισμική	Εισήγηση, ανάλυση περιεχομένου, μελέτη περίπτωσης, καταστάσεις-

	προέλευση, κοινωνικοπολιτικά δεδομένα, αρχές, σκοπός, στόχοι, αναλυτικά προγράμματα, μεθοδολογία, οργάνωση τάξης, ο ρόλος των εκπαιδευτικών.	εκπαίδευση.	κλειδιά, ερμηνευτική.
11:30-12:15	Παγκόσμια πραγματικότητα και εκπαιδευτική πράξη: Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας, Διακήρυξη του DAKAR, Διακήρυξη της Unesco, παιδική εργασία.	Πώς εκπαιδεύεται ο πολίτης του κόσμου, πώς συνάδουν οι αντιλήψεις «σκέψου παγκόσμια, δράσε τοπικά» και δικαίωμα στη διαφορετικότητα.	Εισήγηση, ανάλυση περιεχομένου, μελέτη περίπτωσης, καταστάσεις-κλειδιά, ερμηνευτική, συζήτηση.
12:15-12:45	Διάλειμμα		
12:45-1:30	Παγκόσμια πραγματικότητα και εκπαιδευτική πράξη: Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας, Διακήρυξη του DAKAR, Διακήρυξη της Unesco, παιδική εργασία. Εισαγωγή στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και στα Δικαιώματα του Παιδιού.	Πώς εκπαιδεύεται ο πολίτης του κόσμου, πώς συνάδουν οι αντιλήψεις «σκέψου παγκόσμια, δράσε τοπικά» και δικαίωμα στη διαφορετικότητα.	Εισήγηση, ανάλυση περιεχομένου, μελέτη περίπτωσης, καταστάσεις-κλειδιά, ερμηνευτική, συζήτηση.
1:30-2:15	Ρατσισμός: αποσαφήνιση όρου, μορφές, αίτια, τρόποι καταπολέμησης, στρατηγικές εξάπλωσης, στίγμα, μισαλλοδοξία, στερεότυπα, προκαταλήψεις.	Αντιρατσιστική αντίληψη, ανίχνευση στερεοτύπων, προκαταλήψεων, λανθάνων ρατσισμός.	Εισήγηση, ανάλυση περιεχομένου, μελέτη περίπτωσης, καταστάσεις-κλειδιά, ερμηνευτική.
2:15-2:45	Διάλειμμα		
2:45-3:30	Ρατσισμός: αποσαφήνιση όρου, μορφές, αίτια, τρόποι καταπολέμησης, στρατηγικές εξάπλωσης, στίγμα, μισαλλοδοξία, στερεότυπα, προκαταλήψεις.	Αντιρατσιστική αντίληψη, ανίχνευση στερεοτύπων, προκαταλήψεων, λανθάνων ρατσισμός.	Εισήγηση, ανάλυση περιεχομένου, μελέτη περίπτωσης, καταστάσεις-κλειδιά, ερμηνευτική.
3:30-4:15	Μαθητές που φοιτούν σε Τ.Υ./Φ.Τ. Σκοπός και πρόγραμμα των Τ.Υ./Φ.Τ	Ανάπτυξη δραστηριότητας 1 της 2 ^{ης} ενότητας σε 45'.	Εργασία σε ομάδες. Ιδεοκαταιγισμός. Επίλυση προβλήματος. Εμπλουτισμένη εισήγηση.
4:15-4:30	Διάλειμμα		
4:30-5:15	Προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας Τ.Υ. Ι και ΙΙ. Ποιος αποφασίζει για την ένταξη ενός μαθητή σε Τ.Υ./Φ.Τ. Τι μέτρα μπορούν να ληφθούν για τους αλλοδαπούς μαθητές ενός σχολείου στο οποίο δεν λειτουργεί Τ.Υ.	Ανάπτυξη δραστηριότητας 2 της 2 ^{ης} ενότητας σε 45'.	Εργασία σε ομάδες. Ιδεοκαταιγισμός. Επίλυση προβλήματος. Εμπλουτισμένη εισήγηση.

5:15-6:00	Διδακτικό προσωπικό των Τ.Υ./Φ.Τ., κριτήρια επιλογής και ο ρόλος τους στην ένταξη των πολιτισμικά διαφορετικών μαθητών.	Ανάπτυξη δραστηριότητας 3 της 2 ^{ης} ενότητας σε 25'.	Εργασία σε ομάδες. Ιδεοκαταιγισμός. Επίλυση προβλήματος. Εμπλουτισμένη εισήγηση.
	Εποπτεία, παιδαγωγική καθοδήγηση Τ.Υ./Φ.Τ.	Ανάπτυξη δραστηριότητας 4 της 2 ^{ης} ενότητας σε 10'.	
	Ο ρόλος του εκπαιδευτικού της «κανονικής» τάξης.	Ανάπτυξη δραστηριότητας 5 της 2 ^{ης} ενότητας σε 10'.	

Ενδεικτικός προγραμματισμός 2^{ης} ημέρας (10 ώρες)

ΩΡΕΣ	Περιεχόμενα	Σχόλια	Μεθοδολογία
9:00-9:45	Διάκριση μεταξύ επικοινωνιακών γλωσσικών δεξιοτήτων και ακαδημαϊκής γλωσσικής ικανότητας. Απαιτούμενος χρόνος για επίτευξη γλωσσικής επάρκειας ενός αλλόγλωσσου παιδιού.	Δραστηριότητα 1 (A + B) - ομάδες: 12' - παρουσίαση: 12' - ολομέλεια: 21'	Εργασία σε ομάδες - ολομέλεια Συζήτηση περιπτώσεων από σχολεία.
9:45-10:30	Η αλληλεξάρτηση των γλωσσών.	Δραστηριότητα 2 - ομάδες: 12' - παρουσίαση: 12' - ολομέλεια: 21'	Εργασία σε ομάδες - ολομέλεια Διατύπωση υποθέσεων, παρουσίαση και σχολιασμός ερευνητικών δεδομένων.
10:30-10:45	Διάλειμμα		
10:45-11:30	Η σημασία της επαρκούς έκθεσης στην ελληνική γλώσσα.	Δραστηριότητα 3 - ομάδες: 12' - παρουσίαση: 12' - ολομέλεια: 21'	Εργασία σε ομάδες – ολομέλεια.
11:30-12:15	Η μητρική γλώσσα ως στοιχείο της ταυτότητας του ατόμου. Σεβασμός και ενδυνάμωση των ταυτοτήτων όλων των παιδιών.	Δραστηριότητα 4 - μέσα κύκλος: 15' - έξω κύκλος: 10' - ολομέλεια: 20'	Τεχνική συζήτησης «μέσα κύκλος – έξω κύκλος». Σχολιασμός και συζήτηση εκπαιδευτικών λογικών και πολιτικών.
12:15-12:45	Διάλειμμα		
12:45-1:30	Η σημασία των διαστάσεων της νοητικής πρόκλησης και της παισιακής στήριξης στις δραστηριότητες που προσφέρονται στα παιδιά.	Δραστηριότητα 5 - ομάδες :12' - παρουσίαση: 8' - ολομέλεια /εισήγηση: 25'	Εργασία σε ομάδες. Σχολιασμός και συζήτηση εκπαιδευτικών χειρισμών. Εισήγηση του επιμορφωτή.
1:30-2:15	Η αναγκαιότητα της αξιολόγησης 20' (δραστηριότητα 1). Επιλογή διδακτικών στόχων	Να κατανοηθεί ότι: α) <u>πριν</u> διδάξουμε τα παιδιά, πρώτα τα αξιολογούμε και β) η επιλογή των στόχων να είναι	Εργασία σε ομάδες. Συζήτηση στην ολομέλεια.

	20΄.	συναπόφαση των δύο εκπαιδευτικών.	
2:15-2:45	Διάλειμμα		
2:45-3:30	Διαγνωστικά κριτήρια για την αρχική εκτίμηση του βαθμού κατοχής της ελληνικής γλώσσας.	Ενδεικτική γνωριμία με τα διαγνωστικά κριτήρια προκειμένου να χρησιμοποιηθούν σωστά.	Προβολή των κριτηρίων με ταυτόχρονη συζήτηση-σχολιασμό για τις δεξιότητες που εξετάζονται στα κριτήρια.
3:30-4:15	Διδακτικό υλικό «Γεια σας» (4 τεύχη).	Παρουσίαση της πρώτης ενότητας κάθε τεύχους.	Προβολή και συζήτηση για το περιεχόμενο των βιβλίων.
4:15-4:30	Διάλειμμα		
4:30-5:15	Λεξικά 1,2,3,4.	Παρουσίαση και των τεσσάρων λεξικών.	Προβολή και συζήτηση για το περιεχόμενο των λεξικών και τρόπων χρησιμοποίησής τους.
5:15-6:00	Κριτήρια χωρισμού των παιδιών σε ομάδες (20΄). Η Τ.Υ. και το Φ.Τ. ως «κύτταρα προβληματισμού» μέσα στο σχολείο (20΄).	Να κατανοηθεί ότι: α) το βασικό κριτήριο χωρισμού των παιδιών σε ομάδες είναι οι γνωστικές τους ανάγκες και β) οι εκπαιδευτικοί των Τ.Υ./Φ.Τ. φροντίζουν <u>και</u> για τις συναισθηματικές ανάγκες των αλλόγλωσσων μαθητών /τριών του/της.	Εργασία σε ομάδες. Συζήτηση στην ολομέλεια. Εισήγηση και συζήτηση στην ολομέλεια.

Προετοιμασία επιμορφωτών πριν την πρώτη συνάντηση

Πριν από την πρώτη συνάντηση προτείνεται ο επιμορφωτής να έχει επικοινωνήσει μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου με όλα τα μέλη της ομάδας που πρόκειται να επιμορφώσει προκειμένου να σχηματίσει μία εικόνα για το προφίλ τους. Μπορεί, για παράδειγμα, να στείλει μία επιστολή στην οποία θα αναφέρει λίγα λόγια για τον εαυτό του, θα δίνει πληροφορίες για τη διεξαγωγή της επιμόρφωσης και θα ζητά από κάθε επιμορφούμενο ορισμένα στοιχεία για εκείνον προκειμένου να δημιουργηθεί ένα φιλικό κλίμα πριν την πρώτη συνάντηση.

Απαραίτητη θεωρείται και η μελέτη τόσο του οδηγού των επιμορφωτών όσο και του εκπαιδευτικού υλικού που θα δοθεί στους εκπαιδευόμενους. Καλό είναι, επίσης, να επικοινωνήσει με τα αντίστοιχα ΠΕΚ όπου θα πραγματοποιηθεί η επιμόρφωση, για τη διευθέτηση θεμάτων όπως: η ύπαρξη Η/Υ, βιντεοπρωτόκολλα ή άλλων οπτικοακουστικών μέσων που προτίθεται να χρησιμοποιήσει, η δυνατότητα αναπαραγωγής φωτοτυπιών κ.ά.

Πρώτη συνάντηση με επιμορφούμενους

Συνολική διάρκεια 10 διδακτικές ώρες.

Εναρκτήρια συνάντηση

1^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ (ΔΙΑΡΚΕΙΑ 45 ΛΕΠΤΑ)

Κατά τη διάρκεια της πρώτης διδακτικής ώρας της εναρκτήριας συνάντησης ο εκπαιδευτής παρουσιάζει τον εαυτό στην ομάδα με έμφαση στην επαγγελματική και εκπαιδευτική του πορεία και κυρίως τη σχέση του με τον ευρύτερο χώρο της ένταξης μαθητών με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο στο εκπαιδευτικό μας σύστημα (Διάρκεια 5 λεπτά).

Στη συνέχεια οι εκπαιδευόμενοι:

- Χωρίζονται σε τετράδες¹ και: α) παρουσιάζουν ο καθένας τον εαυτό του, β) καταγράφουν τις προσδοκίες τους από το πρόγραμμα, γ) διατυπώνουν ερωτήσεις για τον επιμορφωτή και δ) επιλέγουν έναν εκπρόσωπο που παρουσιάζει στην ολομέλεια τα μέλη της ομάδας, τις προσδοκίες τους και θέτει πιθανά ερωτήματα της ομάδας προς τον εκπαιδευτή (Συνολική διάρκεια 35 λεπτά: 15 λεπτά για τα στάδια α, β και γ και 20 λεπτά για το στάδιο δ).
- Ο επιμορφωτής απαντά στις ερωτήσεις που του τέθηκαν και προσπαθεί να συνθέσει τις προσδοκίες των επιμορφούμενων με τους στόχους του προγράμματος. Η διερεύνηση των εκπαιδευτικών αναγκών και των προσδοκιών των επιμορφούμενων έχει ιδιαίτερη σημασία προκειμένου να διαμορφωθεί σταδιακά το μαθησιακό συμβόλαιο, που θα επιτρέψει την ενεργό συμμετοχή και τη δέσμευση των επιμορφούμενων (Διάρκεια 5 λεπτά).

---

¹ Ένας τρόπος χωρισμού σε τετράδες μπορεί να είναι και η μέθοδος της «σαλάτας»: ο επιμορφωτής γυρίζει μέσα στην αίθουσα δίνοντας στους επιμορφούμενους ονόματα συστατικών της σαλάτας (π.χ. ντομάτα, κρεμμύδι, λάδι, ρίγανη, ...) – ύστερα θα πρέπει αυτοί να φτιάξουν «σαλάτες» που θα εμπεριέχουν μόνο μια φορά το κάθε συστατικό (βλ. περισσότερα στο TACADE/ΚΕΘΕΑ (2003) Το εγχειρίδιο, σελ. 57, στο *Δεξιότητες για παιδιά του Δημοτικού*, Τμήμα εκπαίδευσης ΚΕΘΕΑ, Αθήνα.)

Ανάπτυξη δραστηριοτήτων και θεμάτων 1^{ης} ενότητας

2^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ (ΔΙΑΡΚΕΙΑ 45 ΛΕΠΤΑ)

Ο επιμορφωτής κάνει μια σύντομη εισαγωγή στη γένεση της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης, επισημαίνοντας κύρια πως:

- Η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση υφίσταται μόνο σε δημοκρατικά πολιτεύματα.
- Δε συνιστά πανάκεια για κάθε πρόβλημα στο εκπαιδευτικό σύστημα, αλλά ούτε και εμπλουτισμό των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων με κοσμοπολίτικο άρωμα.
- Δεν υπάρχουν έτοιμες συνταγές και δεν μπορεί να μεταφυτευτεί ένα μοντέλο από τη μία χώρα στην άλλη.
- Κάθε χώρα διαμορφώνει τη δική της εκπαιδευτική πολιτική, σύμφωνα με την ιστορικοπολιτική και πολιτιστική της ταυτότητα και την επίκαιρη κατάσταση εντός και εκτός συνόρων.
- Όπως κάθε παιδαγωγικοφιλοσοφικός προσανατολισμός και η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση επιδέχεται αλλαγές και οφείλει να λαμβάνει κάθε φορά υπόψη τις μεταβολές τόσο σε επίπεδο μαθητικού πληθυσμού όσο και της κοινωνίας ευρύτερα.
(Συνολική διάρκεια 30')

Κατόπιν ακολουθεί η δραστηριότητα 1 όπου κάθε επιμορφούμενος σημειώνει τι θεωρεί κατά την άποψή του ορθό. (Συνολική διάρκεια 15').

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ (15 λεπτά)

3^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ (ΔΙΑΡΚΕΙΑ 45 ΛΕΠΤΑ)

Ακολουθεί σύντομη ανακεφαλαίωση από τον εισηγητή και ανάλυση των αρχών και στόχων της Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης. Κατόπιν οι επιμορφούμενοι σε ομάδες πρέπει να επεξεργαστούν τη δραστηριότητα 2 και να παρουσιάσουν με λέξεις-κλειδιά τις απόψεις/γνώσεις τους. (Συνολική διάρκεια 20').

Ακολουθεί εισήγηση από τον επιμορφωτή σχετικά με το Διάλογο των Πολιτισμών, τη Διακήρυξη της Ουνέσκο για την ισότητα των πολιτισμών (βλ. κείμενο στην ενότητα 1 της ηλεκτρονικής βιβλιοθήκης) και τη σημασία των πολιτιστικών συμβόλων ανάλογα με το πολιτισμικό πλαίσιο και τις πολιτιστικές αναφορές των προσώπων. Ακολουθεί η ανάγνωση της βιογραφίας του Τραβέρσο και η επεξεργασία των δραστηριοτήτων σε ομάδες. Παρουσίαση των απαντήσεων των ομάδων. (Συνολική διάρκεια 25').

4^Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ (ΔΙΑΡΚΕΙΑ 45 ΛΕΠΤΑ)

Ο εισηγητής κάνει σύντομη εισήγηση για την παγκόσμια φρίκη της προσφυγιάς, αποσαφηνίζοντας τους συναφείς όρους (άσυλο, αίτηση ασύλου, καθεστώς πρόσφυγα), τα αίτια και την κατάσταση των προσφύγων. Ειδικότερα αναφέρεται στους πρόσφυγες μαθητές ως ειδική ομάδα επισημαίνοντας τη διαφορά ανάμεσα στους μετανάστες και τους πρόσφυγες και τις υποχρεώσεις που έχει η ελληνική πολιτεία απέναντί τους. Οι εκπαιδευόμενοι επεξεργάζονται ακολουθώντας τη δραστηριότητα 4. (Συνολική διάρκεια 15').

Ο εισηγητής παρουσιάζει την παγκόσμια κατάσταση όσον αφορά την παιδική εργασία, δίνει τον ορισμό της και δημιουργεί στους επιμορφούμενους μια σαφή εικόνα της πραγματικότητας που βιώνουν τα παιδιά, που εργάζονται σε συνθήκες απάνθρωπες και τους παρωθεί να αναλογιστούν ποιες συνέπειες έχει η παιδική εργασία για το μέλλον αυτών των παιδιών. Ακολουθώντας οι επιμορφούμενοι επεξεργάζονται την προτεινόμενη δραστηριότητα 5. (Συνολική διάρκεια 15').

Ο εισηγητής κάνει σύντομη αναφορά στα Ανθρώπινα Δικαιώματα, στα Δικαιώματα του Παιδιού και σχολιάζει τη σημασία τους σήμερα. Επιπλέον δίνεται η δυνατότητα να προσεγγιστεί η κριτική που ασκείται σε αυτά σε συζήτηση με τους επιμορφούμενους. (Συνολική διάρκεια 15')

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ (30 λεπτά)

5^Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ (ΔΙΑΡΚΕΙΑ 45 ΛΕΠΤΑ)

Οι επιμορφούμενοι επεξεργάζονται τη δραστηριότητα 6. Ο εισηγητής σχολιάζει πως ο χρόνος και η διαχείρισή του καθώς και ο χώρος συνιστούν τις πιο σημαντικές παραμέτρους κάθε πολιτισμού, όμως ανεξάρτητα από τις πολιτισμικές καταβολές κάθε προσώπου υπάρχουν κανόνες οι οποίοι πρέπει να είναι σεβαστοί. (Συνολική διάρκεια 10').

Οι επιμορφούμενοι επεξεργάζονται τη δραστηριότητα 7. Ο εισηγητής δίνει τους ορισμούς του εθελοντισμού, των Μ.Κ.Ο, της Κοινωνίας των Πολιτών και αναδεικνύει σύντομα τη σημασία της συνεργασίας μεταξύ τους χρησιμοποιώντας κείμενα από την ηλεκτρονική βιβλιοθήκη. (Συνολική διάρκεια 10').

Η οργάνωση και επικοινωνία μέσα στην τάξη καθώς και ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι στενά συνδεδεμένα μεταξύ τους. Δημιουργώντας γέφυρα εμπέδωσης των πρώτων αναφορών στην ενότητα σχετικά με τη Διαπολιτισμική Εκπαίδευση ο εισηγητής

αναδεικνύει τα στοιχεία διασύνδεσης των παραπάνω παραμέτρων. Κατόπιν οι επιμορφούμενοι επεξεργάζονται και τις δραστηριότητες 8 και 9. (Συνολική διάρκεια 25').

6^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ (ΔΙΑΡΚΕΙΑ 45 ΛΕΠΤΑ)

Ο εισηγητής προσεγγίζει την ψευδοθεωρία του ρατσισμού, την εξέλιξή του, τις μορφές, την ανίχνευση των ρατσιστικών εκφάνσεων καθώς και τις συγγενικές έννοιες που τον ανατροφοδοτούν ή προκαλούν, όπως: εθνικισμός, στερεότυπα, μισαλλοδοξία, προκαταλήψεις και διακρίσεις (Θεωρητική ανατροφοδότηση από τα αντίστοιχα κείμενα της ενότητας 1, στο φάκελο 'Βιβλιοθήκη' του Dvd). Κατόπιν οι επιμορφούμενοι επεξεργάζονται τις δραστηριότητες 10, 11, 12 και 13. (Συνολική διάρκεια 15').

Ο εισηγητής παρουσιάζει τη διακήρυξη του Dakar αναδεικνύοντας τη σημασία της Εκπαίδευσης για όλους. Ακολούθως οι επιμορφούμενοι ασχολούνται με τη δραστηριότητα 14. (Συνολική διάρκεια 10').

Οι Αναπτυξιακοί Στόχοι της Χιλιετίας παρουσιάζονται από τον εισηγητή με τρόπο που να αναδεικνύει τόσο τη σημασία τους, όσο και τις υποχρεώσεις που προκύπτουν τόσο σε εθνικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο. Ακολουθεί η δραστηριότητα 15 από τους επιμορφούμενους. (Συνολική διάρκεια 10').

Ο διάλογος των πολιτισμών και η διακήρυξη της Unesco παρουσιάζονται από τον εισηγητή και επισημαίνεται κυρίως η ρηξικέλευθη προσέγγιση αυτού του δυναμικού κοινωνικού φαινομένου. Ακολουθεί η δραστηριότητα 16 από τους επιμορφούμενους. (Συνολική διάρκεια 10').

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ (30 λεπτά)

7^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ (ΔΙΑΡΚΕΙΑ 45 ΛΕΠΤΑ)

Οι δραστηριότητες 17, 18, 19, 20, 21 και 22 : «Πες όχι στη βία», «Το χιούμορ στη διδακτική πράξη», «Παροιμίες», «Απαξιοτική συμπεριφορά/στιγματισμός» και «Γονεοποίηση παιδιών» είναι ασκήσεις εμπέδωσης των προηγούμενων θεωρητικών προσεγγίσεων και ενισχύουν τη διαπολιτισμική επικοινωνία. Προτείνεται να γίνουν σε σύντομο χρόνο. (Συνολική διάρκεια 20').

Για τη συνειδητοποίηση της σημασίας της κριτικής κατανάλωσης ως εναλλακτικό μορφωτικό αγαθό προτείνεται η δραστηριότητα 23 να γίνει από κάθε επιμορφούμενο ξεχωριστά. (Συνολική διάρκεια 10').

Ο εισηγητής αναφέρεται στις νέες προκλήσεις που έχουν φέρει αλλαγές στην Διαπολιτισμική Εκπαίδευση διευρύνοντας την στοχοθεσία της και λαμβάνοντας υπόψη την παγκόσμια πραγματικότητα. Ακολουθεί η δραστηριότητα 24. (Συνολική διάρκεια 15').

Ανάπτυξη θεμάτων και δραστηριοτήτων 2^{ης} ενότητας

Οι επιμορφούμενοι κάθονται σε ομάδες των 4 ατόμων προκειμένου να επεξεργαστούν τις δραστηριότητες της 2^{ης} ενότητας σχετικά με το θεσμικό πλαίσιο ίδρυσης και λειτουργίας των Τάξεων Υποδοχής (Τ.Υ.) / Φροντιστηριακών Τμημάτων (Φ.Τ.).

8^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ (ΔΙΑΡΚΕΙΑ 45 ΛΕΠΤΑ)

Ο επιμορφωτής ζητά από τους επιμορφούμενους μέσα σε 15' να συζητήσουν σε ομάδες τη δραστηριότητα 1 της 2ης ενότητας, σχετικά με το ποιοι μαθητές φοιτούν σε Τ.Υ./Φ.Τ., το σκοπό ίδρυσης καθώς και το πρόγραμμα λειτουργίας των Τ.Υ./Φ.Τ. Εκπρόσωπος κάθε ομάδας παρουσιάζει στην ολομέλεια τις θέσεις της (15' για όλες τις ομάδες). Ο επιμορφωτής αφιερώνει 15' για παρουσίαση του θέματος και συζήτηση. (Συνολική διάρκεια δραστηριότητας 45').

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ (15 λεπτά)

9^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ (ΔΙΑΡΚΕΙΑ 45 ΛΕΠΤΑ)

Στη συνέχεια οι επιμορφούμενοι μέσα σε 15' συζητούν σε ομάδες τη δραστηριότητα 2 της 2ης ενότητας, σχετικά με τις προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας των Τ.Υ./Φ.Τ. Εκπρόσωπος κάθε ομάδας παρουσιάζει στην ολομέλεια τις θέσεις της (15' για όλες τις ομάδες). Ο επιμορφωτής αφιερώνει 15' για παρουσίαση του θέματος και συζήτηση. (Συνολική διάρκεια δραστηριότητας 45').

10^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ (ΔΙΑΡΚΕΙΑ 45 ΛΕΠΤΑ)

Οι επιμορφούμενοι συζητούν σε ομάδες τη δραστηριότητα 3 της 2ης ενότητας σε 10', σχετικά με το ρόλο και τις συνεργασίες/παρεμβάσεις που μπορεί να αναπτύξει ο εκπαιδευτικός των Τ.Υ./Φ.Τ. για την ομαλή ένταξη των μαθητών του τόσο στο σχολικό όσο και στο ευρύτερο κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο της χώρας υποδοχής. Εκπρόσωπος κάθε ομάδας παρουσιάζει στην ολομέλεια τις θέσεις της (10' για όλες τις ομάδες). Ο

επιμορφωτής αφιερώνει 5' για παρουσίαση του θέματος και συζήτηση. (Συνολική διάρκεια δραστηριότητας 25').

Οι επιμορφούμενοι συνεργάζονται με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας τους για 3' προκειμένου να αναπτύξουν τη δραστηριότητα 4 της 2ης ενότητας, σχετικά με το ποιος ασκεί την εποπτεία και την παιδαγωγική καθοδήγηση των Τ.Υ./Φ.Τ. Εκπρόσωπος κάθε ομάδας παρουσιάζει στην ολομέλεια τις θέσεις της (4' για όλες τις ομάδες). Ο επιμορφωτής αφιερώνει 3' για παρουσίαση του θέματος και συζήτηση. (Συνολική διάρκεια δραστηριότητας 10').

Στη συνέχεια ο επιμορφωτής ζητά από τους επιμορφούμενους μέσα σε 3' να εργαστούν στη δραστηριότητα 5 της 2ης ενότητας, σχετικά με το ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν οι εκπαιδευτικοί των κανονικών τάξεων στην ομαλή προσαρμογή και ένταξη των μαθητών τους με διαφορετικό εθνοπολιτισμικό υπόβαθρο που παράλληλα φοιτούν σε Τ.Υ./Φ.Τ. Εκπρόσωπος κάθε ομάδας παρουσιάζει στην ολομέλεια τις θέσεις της (4' για όλες τις ομάδες). Ο επιμορφωτής αφιερώνει 3' για παρουσίαση του θέματος και συζήτηση. (Συνολική διάρκεια δραστηριότητας 10').

Γενικά σχόλια για τις δραστηριότητες της δεύτερης ενότητας:

Με τις δραστηριότητες της δεύτερης ενότητας ο εκπαιδευτής επιδιώκει οι επιμορφούμενοι να γνωρίσουν το σκοπό και τους στόχους των Τ.Υ./Φ.Τ., τα χαρακτηριστικά των μαθητών που παρακολουθούν Τ.Υ./Φ.Τ., τη διαμόρφωση του προγράμματος που ακολουθούν οι Τ.Υ. και τα Φ.Τ., τις προϋποθέσεις ίδρυσης και λειτουργίας των Τ.Υ./Φ.Τ., τις διαδικασίες ένταξης ενός μαθητή σε Τ.Υ./Φ.Τ., το ρόλο που επιτελούν οι εκπαιδευτικοί των Τ.Υ./Φ.Τ. καθώς και τις συνεργασίες που πρέπει να αναπτύξουν για την ομαλότερη ένταξη των μαθητών τους, το ρόλο των εκπαιδευτικών της «κανονικής» τάξης στην ομαλή προσαρμογή και ένταξη των μαθητών τους με διαφορετικό εθνοπολιτισμικό υπόβαθρο που παράλληλα φοιτούν σε Τ.Υ./Φ.Τ. και τέλος ποιος έχει την εποπτεία και παιδαγωγική καθοδήγηση όσων εργάζονται σε Τ.Υ./Φ.Τ.

Στο τέλος της 10^{ης} ώρας, που σηματοδοτεί και το τέλος της πρώτης ημέρας του προγράμματος, ο επιμορφωτής ζητάει από κάθε επιμορφούμενο να αξιολογήσει με μία μόνο λέξη (προφορικά ή γραπτά) την πρώτη συνάντηση, εκφράζοντας ουσιαστικά το συναίσθημα εκείνο που έρχεται αυθόρμητα στο νου του.

Δεύτερη συνάντηση με επιμορφούμενους

Συνολική διάρκεια 10 διδακτικές ώρες.

Ανάπτυξη θεμάτων και δραστηριοτήτων 3^{ης} ενότητας

11^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ (ΔΙΑΡΚΕΙΑ 45 ΛΕΠΤΑ)

Κατά τη διάρκεια αυτής της ώρας προβλέπεται η διεξαγωγή της δραστηριότητας 1 της 3^{ης} ενότητας που αφορά τη διάκριση μεταξύ επικοινωνιακών γλωσσικών δεξιοτήτων και ακαδημαϊκής γλωσσικής ικανότητας των μαθητών. Η διάκριση αυτή επιτρέπει να εκτιμήσουμε καλύτερα τον αναγκαίο χρόνο (και την απαραίτητη υποστήριξη των παιδιών) για την επίτευξη της ακαδημαϊκής γλωσσικής επάρκειας.

Η δραστηριότητα χωρίζεται σε δύο υποθέματα, τα Α και Β, τα οποία σχετίζονται άμεσα μεταξύ τους και η διαπραγμάτευσή τους θα γίνει μαζί. Οι επιμορφούμενοι χωρισμένοι σε ομάδες των 5 ατόμων συζητούν μεταξύ τους με αφορμή τα εισαγωγικά κείμενα των δραστηριοτήτων 1-Α και 1-Β (Διάρκεια 12'). Στη συνέχεια ο επιμορφωτής προσκαλεί τους εκπροσώπους που θα ορίσει η κάθε ομάδα να παρουσιάσουν στην ολομέλεια τον προβληματισμό που αναπτύχθηκε στις ομάδες τους ως προς τα δύο υποθέματα (Διάρκεια 12'). Ακολούθως η συζήτηση διεξάγεται στην ολομέλεια, όπου ο επιμορφωτής έχει την ευκαιρία να παρέμβει και να ξεκαθαρίσει τις πτυχές του θέματος (Διάρκεια 21').

12^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ (ΔΙΑΡΚΕΙΑ 45 ΛΕΠΤΑ)

Η 2^η δραστηριότητα της 3^{ης} ενότητας, που λαμβάνει χώρα κατά την ώρα αυτή, αφορά τη διασαφήνιση του ζητήματος της αλληλεξάρτησης των γλωσσών, σύμφωνα με την κρατούσα γλωσσολογική άποψη, και αποσκοπεί σε μια αρχική επαφή των επιμορφούμενων με την τυπολογία των δίγλωσσων εκπαιδευτικών προγραμμάτων ανά τον κόσμο - καθώς και των αποτελεσμάτων τους όπως καταγράφηκαν σε σχετικές έρευνες. Οι επιμορφούμενοι, χωρισμένοι πάντα σε ομάδες των 5 ατόμων, μελετούν το εισαγωγικό κείμενο της δραστηριότητας και διατυπώνουν τις υποθέσεις τους ως προς το ερώτημα που τίθεται (Διάρκεια 12'). Στη συνέχεια σε ολομέλεια οι εκπρόσωποι των ομάδων (διαφορετικά πρόσωπα από αυτά που μίλησαν προηγουμένως) εκθέτουν τις εκτιμήσεις της ομάδας τους (Διάρκεια 12). Ο επιμορφωτής ακολουθώντας παρουσιάζει με

σύνομη εισήγηση το μοντέλο της Κοινής Υποκείμενης Ικανότητας του Jim Cummins και εκθέτει τα πορίσματα της έκθεσης Ramirez ως προς την αποτελεσματικότητα των τύπων των δίγλωσσων προγραμμάτων που εξετάζει (*Διάρκεια 21'*).

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ (15 λεπτά)

13^Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ (ΔΙΑΡΚΕΙΑ 45 ΛΕΠΤΑ)

Η ώρα θα διατεθεί για τη δραστηριότητα 3, η οποία σχετίζεται με τη μητρική γλώσσα των παιδιών ως στοιχείου της ταυτότητας (σωστότερα: των ταυτοτήτων) τους. Η διεξαγωγή της απαιτεί και πάλι την εργασία των επιμορφούμενων σε ομάδες των 5 ατόμων, που μελετούν το εισαγωγικό κείμενο της δραστηριότητας και ανταλλάσσουν τις απόψεις τους στο πλαίσιο της ομάδας (*Διάρκεια 12'*). Στη συνέχεια, όπως και προηγουμένως, οι εκπρόσωποι παρουσιάζουν στην ολομέλεια τις θέσεις των ομάδων τους (*Διάρκεια 12'*) και ακολουθεί συζήτηση, που προσφέρει την ευκαιρία σχολιασμών εκ μέρους του επιμορφωτή (*Διάρκεια 21'*).

14^Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ (ΔΙΑΡΚΕΙΑ 45 ΛΕΠΤΑ)

Η 4^η δραστηριότητα της ενότητας, που θα μας απασχολήσει κατά την ώρα αυτή, αποσκοπεί να προσφέρει εφαρμοσμένες ιδέες στους επιμορφούμενους για την έκφραση του οφειλόμενου σεβασμού στις πολιτισμικές ταυτότητες των παιδιών και την ενδυνάμωσή τους με πρόσφορες δραστηριότητες. Η συζήτηση θα πραγματοποιηθεί με την τεχνική «μέσα κύκλος – έξω κύκλος»:

Ο επιμορφωτής χωρίζει τους επιμορφούμενους σε μια μικρή ομάδα 5-6 ατόμων που κάθονται σε καρέκλες και αποτελούν τον «μέσα κύκλο» και σε μια μεγάλη ομάδα (όλοι οι υπόλοιποι) που κάθονται τριγύρω, στον «έξω κύκλο». Το σύνολο των επιμορφούμενων διαβάσει το εισαγωγικό κείμενο της δραστηριότητας που αφορά προτάσεις για σχετικές εκπαιδευτικές δραστηριότητες από δύο ξένες χώρες (Αυστραλία και Ν. Ζηλανδία) (*Διάρκεια 3'*). Ο «μέσα κύκλος» συζητάει και οι απέξω ακούν προσεχτικά και κρατούν σημειώσεις (*Διάρκεια 12'*). Στη συνέχεια οι του «έξω κύκλου» σχολιάζουν τα λεγόμενα των άλλων (*Διάρκεια 10'*). Η συζήτηση γενικεύεται στην ολομέλεια (*Διάρκεια 20'*).

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ (30 λεπτά)

15^Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ (ΔΙΑΡΚΕΙΑ 45 ΛΕΠΤΑ)

Η 5^η δραστηριότητα αυτής της ενότητας σχετίζεται με τη σημασία της ύπαρξης του στοιχείου της νοητικής πρόκλησης και της εξασφάλισης της παιδειακής στήριξης στις εκπαιδευτικές εργασίες και δραστηριότητες που προσφέρονται στους αλλόγλωσσους μαθητές.

Οι επιμορφούμενοι χωρισμένοι και πάλι σε ομάδες των 5 ατόμων διαβάζουν την περίπτωση στην οποία αναφέρεται το εισαγωγικό κείμενο της δραστηριότητας και συζητούν μεταξύ τους (Διάρκεια 12').

Ο εκπρόσωποι δύο ομάδων εκθέτει στην ολομέλεια τον προβληματισμό των ομάδων τους (Διάρκεια 8'). Ακολουθεί συζήτηση, στην οποία παρεμβαίνει ο επιμορφωτής και εκθέτει υπό τη μορφή εισήγησης τα θέματα του εύρους της παιδειακής στήριξης και των μορφών που μπορεί να λάβει αυτή καθώς και τη σημασία του βαθμού νοητικής εμπλοκής του μαθητή στις δραστηριότητες που του προτείνονται – άρα και της μέριμνας να υπάρχει το στοιχείο της πρόκλησης σ' αυτές (Διάρκεια 25').

Σημείωση για τις δραστηριότητες της 3^{ης} ενότητας

Προτείνεται για την καλύτερη διεξαγωγή όλων των επιμορφωτικών δραστηριοτήτων αυτής της ενότητας να έχει φωτοτυπήσει εκ των προτέρων ο επιμορφωτής τα εισαγωγικά κείμενα κάθε δραστηριότητας και να τα διανέμει όταν χρειάζεται στους επιμορφούμενους, έτσι ώστε να μη χρειάζεται να καταφεύγουν αυτοί στο εγχειρίδιο. (Αν οι επιμορφούμενοι έχουν διαβάσει εκ των προτέρων τις αναλύσεις που ακολουθούν μετά το εισαγωγικό κείμενο, ένα μεγάλο μέρος της αυθεντικότητας της συζήτησης και του ενδιαφέροντος που μπορεί να αντλήσουν από αυτήν είναι φυσικό να χάνεται).

Ανάπτυξη θεμάτων και δραστηριοτήτων 4^{ης} ενότητας

16^Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ (ΔΙΑΡΚΕΙΑ 45 ΛΕΠΤΑ)

Οι επιμορφούμενοι είναι χωρισμένοι σε ομάδες και τους δίνεται η δραστηριότητα 1Α να τη συζητήσουν (Διάρκεια 10'). Μετά οι εκπρόσωποι των ομάδων παρουσιάζουν τις απαντήσεις τους στο ερώτημα που τους έχει δοθεί. Ο επιμορφωτής θα πρέπει να τονίσει ότι η επιτυχία της διδασκαλίας βασίζεται στη γνώση των αναγκών του παιδιού (μέσα από την αξιολόγηση). Πολλές φορές οι εκπαιδευτικοί δεν έχουν κατανοήσει την αξία της αξιολόγησης, γι αυτό πιέζουν το δάσκαλο της/του Τ.Υ./Φ.Τ. να αρχίσει αμέσως να παίρνει τα παιδιά και να κάνει μάθημα. Άρα θέλουμε τον/την συνάδελφο να φύγει από το σεμινάριο ενθαρρυμένος να αντισταθεί στην πίεση που πιθανά θα δεχτεί στο σχολείο που θα πάει (Διάρκεια 15').

Στη συνέχεια δίνεται προς συζήτηση στις ομάδες το δεύτερο ερώτημα, που αφορά την επιλογή των διδακτικών στόχων για το κάθε ένα παιδί που θα φοιτήσει σε Τ.Υ./Φ.Τ. (Διάρκεια 10'). Στην ολομέλεια δίνεται έμφαση στην διαδικασία συναπόφασης των δασκάλων της τάξης και των Τ.Υ./Φ.Τ. καθώς και της εμπλοκής του ίδιου του παιδιού (Διάρκεια 10').

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ (30 λεπτά)

17^Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ (ΔΙΑΡΚΕΙΑ 45 ΛΕΠΤΑ)

Σχετικά με τη δραστηριότητα 2, ο επιμορφωτής προβάλλει στην ολομέλεια, με τη σειρά, όλα τα διαθέσιμα διαγνωστικά κριτήρια (Π.Ι., ΚΕ.Δ.Α.) με ταυτόχρονο σχολιασμό του περιεχομένου, δηλαδή των γλωσσικών δεξιοτήτων που εξετάζονται. (Συνολική διάρκεια 45').

18^Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ (ΔΙΑΡΚΕΙΑ 45 ΛΕΠΤΑ)

Εδώ οι επιμορφούμενοι εργάζονται πάλι ως ολομέλεια. Ο επιμορφωτής προβάλλει την πρώτη ενότητα κάθε τεύχους της σειράς «Γεια σας». Ταυτόχρονα μπορεί να γίνεται σχολιασμός από τα μέλη της ομάδας, πάνω στη θεματολογία, τις ασκήσεις και τον τρόπο διδασκαλίας τους. (Συνολική διάρκεια 45').

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ (15 λεπτά)

19^Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ (ΔΙΑΡΚΕΙΑ 45 ΛΕΠΤΑ)

Στη συνέχεια, η προβολή –συζήτηση συνεχίζεται, με ένα – ένα και τα 4 λεξικά του ΚΕ.Δ.Α. Στο τέλος αυτής της ώρας, οι επιμορφούμενοι θα έχουν έρθει σε μία πρώτη επαφή με τα λεξικά που θα διδάξουν. Επίσης, θα έχουν ενημερωθεί για το άφθονο παιδαγωγικό υλικό (βιβλία, αφίσες, παιχνίδια) που θα τους δοθεί ηλεκτρονικά και θα έχουν την δυνατότητα να το χρησιμοποιούν όποτε κρίνουν ότι χρειάζεται. (Συνολική διάρκεια 45’).

20^Η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ (ΔΙΑΡΚΕΙΑ 45 ΛΕΠΤΑ)

Στην τελευταία αυτή ώρα του διημέρου, ο επιμορφωτής θα ασχοληθεί με δύο θέματα. Στα πρώτα 20’ ζητάει από τους επιμορφούμενους να συζητήσουν τα κριτήρια με τα οποία χωρίζουμε τα παιδιά σε ομάδες. Κατόπιν, στη συζήτηση επισημαίνει ότι το βασικότερο κριτήριο είναι οι κοινές γνωστικές τους ανάγκες. Στα επόμενα 25’ με σύντομη εισήγηση προσπαθεί να προβληματίσει για την αναγκαιότητα διεύρυνσης του ρόλου των εκπαιδευτικών των Τ.Υ./Φ.Τ. Οι Τ.Υ. και τα Φ.Τ. μπορούν να συμβάλλουν στην βελτίωση του σχολείου αν λειτουργήσουν ως «κύτταρα προβληματισμού» για τα ανθρώπινα δικαιώματα, για την προώθηση της διαπολιτισμικής επικοινωνίας κ.λ.π. Στη συζήτηση που θα ακολουθήσει ο επιμορφωτής μαζί με τους επιμορφούμενους διερευνούν τις δυνατότητες που έχει ο δάσκαλος των Τ.Υ./Φ.Τ. να ενθαρρύνει, να στηρίζει, να ενημερώνει γονείς και εκπαιδευτικούς. (Συνολική διάρκεια 45’).